

Opinia Komitetu Regionów – Europejskie szkolnictwo wyższe na świecie

(2014/C 126/05)

I. ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

Umiejdzynarodowienie a konkurencyjność

1. Przyjmuje z zadowoleniem fakt, że Komisja Europejska przywiązuje duże znaczenie do umiejdzynarodowienia szkolnictwa wyższego w ramach realizacji strategii „Europa 2020” i przedstawia propozycje w sprawie związanych z tym odpowiednich ram strategicznych.
2. Zgadza się, że większe umiejdzynarodowienie szkolnictwa wyższego jest nie tylko niezbędne z punktu widzenia strategii „Europa 2020”, lecz i przyczynia się pod wieloma względami do utrzymania wzrostu, wywierając również niezaprzeczalny wpływ na szczeblu lokalnym i regionalnym.
3. Uważa, że europejskie szkolnictwo wyższe zawsze czyniło znaczne postępy w zakresie umiejdzynarodowienia, gdyż doświadczenia międzynarodowe stanowią nieodłączny element niektórych zawodów i programów nauczania.
4. Zwraca uwagę na pierwszoplanową rolę, jaką w wielojęzycznej i wielonarodowej Europie mogą odgrywać instytucje szkolnictwa wyższego proponujące kształcenie w więcej niż jednym języku, w tym także w językach mniejszościowych. W tego rodzaju wielokulturowym środowisku studenci mogą bowiem od samego początku zapoznać się z co najmniej dwoma językami europejskimi, a wielojęzyczność może zwiększyć atrakcyjność tych instytucji w ramach mobilności studentów zagranicznych.
5. Dlatego też podkreśla znaczenie umiejętności językowych we wszelkich dążeniach do umiejdzynarodowienia szkolnictwa wyższego oraz zwraca uwagę na rolę władz lokalnych i regionalnych jako podmiotów ułatwiających nabywanie tych umiejętności.
6. Uważa, że zasadnicze znaczenie ma to, by w ramach umiejdzynarodowienia szkolnictwa wyższego uczelnie wyższe, a także państwa członkowskie nie zapominały o wyjątkowych wynikach europejskiego szkolnictwa wyższego w dziedzinie filozofii, nauk humanistycznych i sztuki, które odgrywają tradycyjnie istotną rolę w umiejdzynarodowieniu szkolnictwa wyższego i znacząco przyczyniają się do wzrostu konkurencyjności regionów, w których mieszczą się uniwersytety o dużej renomie w tych dziedzinach.
7. Podziela opinię Komisji, że dotychczasowe wspólne sukcesy europejskiego szkolnictwa wyższego nie są wyłącznie wynikiem innowacji, badań i programów kształcenia, lecz również spójnego wdrażania procesu bolońskiego, europejskiego systemu transferu i akumulacji punktów (ECTS), elastycznych przepisów krajowych regulujących wprowadzanie systemów kształcenia umożliwiających przyznawanie wspólnych oraz podwójnych dyplomów, a także wprowadzania i rozpowszechniania jednolitego suplementu do dyplomu.
8. Uważa, że rozpowszechnienie dobrych praktyk i rozwiązań systemowych europejskiego systemu szkolnictwa wyższego w krajach sąsiednich oraz w krajach ubiegających się o członkostwo kryje w sobie duże możliwości, gdyż między innymi może bardziej zagwarantować mobilność studentów z tych krajów w Europie i ewentualnie też wzmocnić pozycję UE w walce o talenty.
9. Uważa, że szczególnie istotne jest stwierdzenie, iż dostęp do nowatorskich i cyfrowych form kształcenia oraz szkolenia przyczyni się znacznie do włączenia społecznego, a zwłaszcza do włączenia na rynku pracy mieszkańców regionów peryferyjnych, osób niepełnosprawnych i innych grup w niekorzystnej sytuacji. Jest również zdania, że nabywanie umiejętności cyfrowych, rozwój programów i dziedzin cyfrowych oraz internetowych wspomagany przez umiejdzynarodowienie, a także wdrożenie i uznanie systemów kształcenia pozaformalnego przyczynią się do wzrostu konkurencyjności.
10. Zgadza się, że mobilność studentów, naukowców i nauczycieli powinna być kluczowym aspektem strategii umiejdzynarodowienia, wzięwszy pod uwagę szczególnie znaczenie mobilności nauczycieli w przekazywaniu wiedzy.

Spójność polityk

11. Podkreśla, że zadaniem i obowiązkiem państw członkowskich oraz samorządów lokalnych i regionalnych jest wprowadzenie w życie propozycji Komisji, by partnerzy lokalni i regionalni odgrywali konkretną rolę w opracowaniu strategii na rzecz umiędzynarodowienia i by stworzono ku temu warunki.

12. Zaleca samorządom lokalnym i regionalnym, by odpowiedziały na postulaty dotyczące partnerstwa, zachowując jak największą otwartość i determinację, by odgrywały stymulującą rolę i by opracowały innowacyjne rozwiązania na rzecz umiędzynarodowienia w celu przyczynienia się do zwiększenia międzynarodowej konkurencyjności europejskiego szkolnictwa wyższego, a także wykorzystania przewag komparatywnych swego własnego regionu i zwiększenia jego atrakcyjności.

13. Zwraca uwagę, że choć państwa członkowskie mogą oczywiście uwzględnić cele inicjatywy „Horyzont 2020” i Erasmus+ w ramach programowania funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych, w omawianym komunikacie nie stwierdzono tego bezpośrednio w odniesieniu do strategii umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego. Tymczasem polityka spójności, a także instrumenty na rzecz szkolnictwa wyższego, badań i innowacji mogą wnieść znaczną wartość dodaną, jeżeli ich krajowe, regionalne i lokalne ramy strategiczne uwzględniają wymiar terytorialny.

14. Kładzie nacisk na fakt, że możliwość przekazywania wiedzy przez instytucje szkolnictwa wyższego oraz instytuty badawcze jest koniecznym warunkiem rozwoju obszarów wiejskich i konkurencyjności sektorów rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa, jak to podkreśla się w zestawie instrumentów wspólnej polityki rolnej na okres programowania 2014–2020. W związku z tym w ramach planowania i podejmowania wysiłków na rzecz umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego warto uwzględnić możliwości synergii na wszystkich szczeblach terytorialnych, by zapewnić Europie pionierską rolę w tym względzie.

15. Przypomina, że wiele państw członkowskich musi jeszcze dolożyć starań, by osiągnąć cele strategii „Europa 2020” w dziedzinie wydatków na B+R, i podkreśla, że dodatkowe dochody uzyskane przez instytucje szkolnictwa wyższego dzięki jego umiędzynarodowieniu nie powinny w żadnym razie umożliwiać państwom członkowskim uchylania się od swych obowiązków lub redukcji swoich zadań w tej dziedzinie.

16. Zaleca, by cele i instrumenty strategii opracowanych w partnerstwie ze szczeblem krajowym, regionalnym i lokalnym mogły być wyłaniane w oparciu o oceny oddziaływania terytorialnego ex ante.

Partnerstwo wielopoziomowe i pomocniczość

17. Jest rozczarowany, że w komunikacie Komisja niedostatecznie wyjaśnia kluczową rolę, jaką odgrywają samorzady lokalne i regionalne w procesie umiędzynarodowienia instytucji szkolnictwa wyższego. Byłoby to spójne z podejściem przyjętym w systemie U-Multirank, który uwzględnia m.in. osadzenie instytucji szkolnictwa wyższego w danym regionie.

18. Przyjmuje z zadowoleniem fakt, że Komisja dokładnie określa szczeble, na których działania UE są uzasadnione, gdyż, zważywszy na wspólne cele w dziedzinie umiędzynarodowienia wewnętrznego i zewnętrznego, konieczne są nie tylko działania państw członkowskich, lecz również UE.

19. Opowiada się za tym, by państwa członkowskie mogły odpowiednio wspierać szczebel lokalny i regionalny oraz w razie potrzeby tworzyć szerokie partnerstwa, również na szczeblu regionalnym, by przyczynić się do lepszego dostosowania instytucji szkolnictwa wyższego do potrzeb gospodarczych, społecznych i administracyjnych danego regionu, a także do jego potencjału w tym względzie.

20. Podkreśla znaczenie dwukierunkowego charakteru mobilności. Zgodnie z zasadami rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu mobilność powinna bowiem służyć interesom regionu pochodzenia i regionu przyjmującego, gdyż w przeciwnym razie może wywołać problemy związane z migracją, demografią i konkurencyjnością, które przeczyłyby rzecz jasna celom spójności i zasadzie solidarności.

21. Podkreśla, że w dziedzinie umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego nieodłącznym elementem tworzenia i wykorzystywania partnerstw wielopoziomowych jest innowacja społeczna. Dzięki partnerstwom uczestniczące w nich samorzady terytorialne oraz podmioty pozarządowe i prywatne szczebla lokalnego i regionalnego mają również możliwość wykorzystania dodatkowych środków do realizacji wspólnie określonych celów.

22. Przypomina, jak istotne jest zawarcie możliwie najszerszych porozumień w ramach ustanawiania partnerstw strategicznych oraz dopilnowanie w tym względzie, by osoby należące do grup w niekorzystnej sytuacji, a w niektórych wypadkach nawet zmarginalizowanych – ze względów rasowych, związanych z płcią, religijnych, językowych lub etnicznych – po wdrożeniu strategii umiędzynarodowienia nie znalazły się w jeszcze gorszym położeniu.

Określenie warunków

23. Uznaje i popiera dotychczasowe działania Komisji Europejskiej na rzecz harmonizacji, przejrzystości i uproszczenia zarządzania różnymi rodzajami pomocy UE dla szkolnictwa wyższego, innowacji i badań.
24. Proponuje, by państwa członkowskie opracowały krajowe programy i mechanizmy pomocy, ewentualnie ukierunkowane głównie na regiony w szczególnym położeniu, które mogą wspomóc instytucje szkolnictwa wyższego na szczeblu lokalnym i regionalnym we wdrażaniu ich strategii umiędzynarodowienia.
25. Popiera dążenie Komisji do tego, by w zakresie umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego wzmocnić przygotowywanie i podejmowanie decyzji- opartych na badaniach oraz wynikach badań, zwłaszcza odnoszących się do roli samorządów lokalnych i regionalnych, a także dobrych praktyk zarówno w dziedzinie modernizacji szkolnictwa wyższego, jak i jego umiędzynarodowienia.
26. Uważa za niezadowalające, że umiędzynarodowienie figuruje jedynie w deklaracji misji uniwersytetów i innych instytucji szkolnictwa wyższego. Jego zdaniem każda instytucja szkolnictwa wyższego – niezależnie od swego statusu prawnego i faktycznych kompetencji w zakresie umiędzynarodowienia – musi poszukiwać rozwiązań odpowiadających jej potrzebom oraz stwarzać własne struktury zarządzania i planowania, a także swe własne jednostki ds. współpracy.
27. Uważa, że należy przedsięwziąć środki, by instytucje nie publiczne, lecz prywatne bądź też takie, które są prowadzone przez fundację lub mają formę fundacji, mogły – na wzór instytucji publicznych – wziąć udział w procesie umiędzynarodowienia bez żadnych nieuzasadnionych ograniczeń, a także swobodnie korzystać z działań wspierających ten proces.
28. Przypomina, że w wypadku operacji, inwestycji i innych środków współfinansowanych z funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych ważne jest również, by uwzględnić konieczność ułatwiania umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego, biorąc przy tym pod uwagę faktyczne potrzeby i możliwości instytucji szkolnictwa wyższego.
29. Zaleca, by zwłaszcza w przypadku krajów kandydujących wykorzystać fundusze przedakcesyjne i akcesyjne również do wspierania umiędzynarodowienia uczelni wyższych w tych krajach.
30. Zwraca się do Komisji i państw członkowskich, by przedsięwzięły wszystkie niezbędne środki w celu zagwarantowania, że potencjał regionów pozostających w tyle zostanie wzmocniony przez strategie umiędzynarodowienia i że instytucje najbardziej zaawansowane pod względem umiędzynarodowienia uwzględnią w swych strategiach również propagowanie przekazywania wiedzy instytucjom szkolnictwa wyższego, których potencjał umiędzynarodowienia jest obecnie bardziej ograniczony.
31. Wzywa Radę do szybkiego przyjęcia wniosku Komisji dotyczącego przekształconej dyrektywy w sprawie środków imigracyjnych, migracyjnych i wizowych, tak by umożliwić prowadzenie współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań, innowacji i szkolnictwa wyższego w sposób konkretny, elastyczny, przejrzysty i gwarantujący odpowiednie bezpieczeństwo, a zarazem skuteczny, dostępny i szybki. Powinno to doprowadzić do zgodnej z harmonogramem transpozycji tego instrumentu prawnego przez państwa członkowskie i do jego wdrożenia przez nie we współpracy z władzami lokalnymi i regionalnymi.

Bruksela, 30 stycznia 2014 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO